

Podlasie, czyli „łacka Biała Ruś”

12 czerwca 2022

Dzisiejsza propaganda Rosji opiera się na zamazywaniu pojęć Rosja i Ruś, stąd warto poznać historię tych ziem i skąd wzięło się aż tyle Rusi.

W poprzednim moim tekście [„Rosja – młodsza siostra Ukrainy, a Ruś ich matką”](#) przedstawiłem jak, zgodnie z opisem ruskiego kronikarza Nestora pojawiła się Ruś jako rzeczny szlak śródlądowy między Bałtykiem a Morzem Czarnym i Konstantynopolem kontrolowany przez Rusów – Rurykowiczów (Waregów). U krańców tego szlaku ukształtowały się dwa silne ośrodki handlowe Nowogród i Kijów, z których wyrosły dwa niezależne organizmy państwowe Ruś Nowogrodzka i Ruś Kijowska.

Ekspansywna Ruś Moskiewska to spadkobierczyni Rusi Nowogrodzkiej i twór dość późny, bo możemy o niej mówić po roku 1328 (po raz pierwszy Księstwo Moskiewskie wydzielone zostało jako księstwo dzielnicowe w 1213 roku). Ale mamy jeszcze trzecią Ruś, Białą Ruś z niezależnie wykształconym językiem. Bo czym jest Biała Ruś (celowo nie używam określenia Białoruś ze względu na późniejsze procesy jakie na terenach dzisiejszej Białorusi zachodziły)?

Biała Ruś to ziemie, na kulturę których oddziaływały trzy siły – Wielkiego Księstwa Litewskiego, Korony i żywiołu ruskiego rodzimego, jak i poprzez oddziaływanie szlaku wodnego pod kontrolą Rusów (Waregów).

Lachowie

Z pewnością większość z nas wie, że na wschodzie dla określenia Polski używa się innej nazwy „Lachy”. Nazwę tą wywodzi się od plemienia Lędzan zamieszkujących ziemie między

dorzeczem Wisły i Bugu, czyli pogranicze między dzisiejszymi terenami Polski i Ukrainy. Samą nazwę wywodzi się od słowa „lęda” oznaczające pole nieuprawne, lecz nadające się na przetworzenie pod uprawę, z niej to wywodzi się staroruskie określenie wypowiedane jako „Ljach” czy „Lach”.

Etymologia nazwy „Podlasie”

Dziś wydawałoby się, że słowo to pochodzi od słowa „las”, „pod lasem”, tyle że pod którym lasem? Zwolennicy tej teorii wskazują na Puszcze Białowieską, tyle, że w czasach, gdy słowo się kształtowało, ta puszcza nie była jakimś tam ewenementem, by od lasu ziemię nazywać. Dziś ogołocoła z lasów Suwalszczyzna za czasów zamieszkujących ją Jadźwingów była nieprzebytym borem. Bardziej prawdopodobne jest określenie wywodzone od „podlasza” czyli ziemi znajdującej się pod władaniem Lachów, czyli ludności napływającej na te tereny od strony Mazowsza.

Bo o ile Polskę można nazwać krajem styku dwóch kultur (rzymskokatolickiej i prawosławnej), to bardziej precyzyjnym miejscem styku tych kultur jest właśnie Podlasie. Tu większe miasta miały co najmniej dwa miejsca modlitwy (cerkiew i kościół), tu miasta mają dwa rynki (lacki i ruski), tu miasta dzielą się na strony lacką i ruską.

Szlaki komunikacyjne i powstające przy nim ośrodki handlowe miały duży wpływ na rozwój danego regionu. Dla Podlasia takim szlakiem komunikacyjnym była rzeka Bug, a jednym z głównych ośrodków handlowych był Drohiczyn. To miasto, któremu prawa miejskie nadał Kazimierz Jagiellończyk, jest jednym z miast koronacyjnych na terenie dzisiejszej Polski. Tu koronował się król Rusi Halickiej, Daniel Halicki. Takie ośrodki kupieckie pozwalające wymienić towary będące produktem tych ziem na produkty importowane z Konstantynopola, czy też z krajów leżących nad Bałtykiem. Wielokrotność znalezisk takich jak plomby zbiorcze produktów świadczy o skali tej wymiany.

Język Białej Rusi

O ile populację Podlasia stanowiła ludność rdzenna i napływowa z Wielkiego Księstwa Litewskiego, Mazowsza i Rusi, to na kształtowanie się języka białoruskiego miały wpływ tylko dwie ludności – Rusini i Mazowszanie. Silna ekspansja Litwinów na tereny ościenne spowodowała, iż ludność posługująca się bałtyjskim językiem litewskim stała się w Wielkim Księstwie Litewskim mniejszością. Większość zaś stanowiła ludność posługująca się językiem ruskim z wpływami języka litewskiego. Za czasów Gedyminowiczów oficjalnym językiem księstwa był język ruski, wyparty pod koniec XVII w. przez język polski. Stąd dzisiejszy powrót do stanu, w którym językiem litewskim będzie posługiwała się większość ludności Litwy, nieraz budzi kontrowersje i sprzeciw tych, co urodzili się i wychowali na Litwie pod władzą ZSRR w rodzinach polskich lub rosyjskich.

Ruś Moskiewska i jej spadkobierczyni, którą jest Rosja, była Rusią ekspansywną. Jej władcy parli do podporządkowania sobie ziem różnych ludów ościennych – czy to Tatarów na Krymie, czy ludów Kaukazu, czy bałtyjskich republik nadbałtyckich, jak również wszystkich Rusi. Stąd i ekspansywnym jest język Rusinów moskiewskich. Zawsze wraz ekspansją terytorialną następowała intensywna rusyfikacja zajętych ziem. Myśmy to odczuwali w czasie rozbiorów, czy też po II wojnie światowej, gdy pierwszym obowiązkowym językiem obcym każdego dziecka był rosyjski. Tak działo się też z ziemiami Białorusi. Stąd język, jakim posługują się Białorusini, ma wiele naleciałości z języka rosyjskiego, oddalających go od pierwotnego języka białoruskiego. Dlatego też dziś za najbardziej prawidłowy język białoruski, wywodzący się z korzeni staroruskich, uznaje się język Podlasi.

Jeśli kogoś tematyka Podlasia zainteresowała zapraszam na ciekawy wykład przewodnika zarówno po ziemiach Mazowsza,

ściany wschodniej jak i archeologii tych ziem Adriana Pogorzelskiego dotyczący właśnie Podlasia (patrz wideo wyżej).

Autorstwo: Zawisza Niebieski

Źródło: NEon24.info